

СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: ЕКОЛОГІЧНІСТЬ ВЗАЄМОДІЇ ОСОБИСТОСТІ З СЕРЕДОВИЩАМИ ЖИТТЯ В УМОВАХ ВІЙНИ

<https://doi.org/10.37472/v.naes.2026.8155>

ВЕРНИК Олексій Леонідович

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник, в.о. завідувача лабораторії екологічної психології, заступник директора з науково-організаційної роботи та цифровізації Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Оксана Володимирівна ПАВЛЕНКО

кандидат психологічних наук, науковий співробітник лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

ВАРАВА Людмила Анатоліївна

кандидат психологічних наук, доцент, провідний науковий співробітник лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Тетяна Михайлівна КИРПЕНКО

кандидат психологічних наук, старший науковий співробітник лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка Національної академії педагогічних наук України, м. Київ, Україна

Анотація. Подано інформацію про XXII Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні проблеми екологічної психології: Екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни», присвячену пам'яті Юрія Михайловича Швалба, яка відбулася 8 травня 2026 р. в Інституті психології імені Г.С. Костюка НАПН України. В її роботі взяли участь науковці, практикуючі фахівці, науково-педагогічні працівники, представники громадських організацій із різних регіонів України й зарубіжжя. Представлено теми основних доповідей конференції, результат роботи круглого столу, охарактеризовано основні висновки роботи конференції. Представлені матеріали окреслюють широке поле проблем сучасної екологічної психології, сфокусоване на викликах тривалої війни в Україні. В основі робіт лежить екологічна парадигма Ю.М. Швалба, яка розглядає людину не як пасивний об'єкт впливу середовищ її життєдіяльності, а як активного суб'єкта взаємодії з ними.

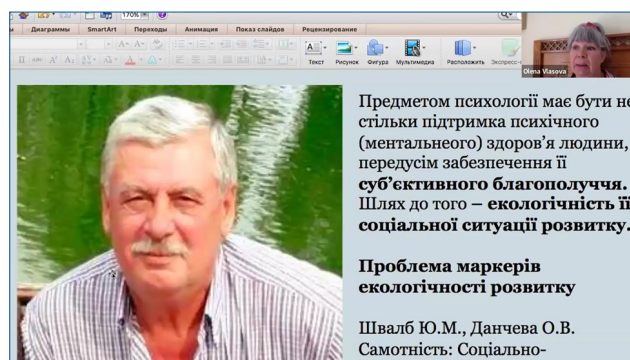
Ключові слова: взаємодія; війна; екологічність; життєдіяльність особистості; суб'єктність.

8 травня 2026 р. вченими лабораторії екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України проведено *XXII Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні проблеми екологічної психології: Екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни»*, присвячену пам'яті Юрія Михайловича Швалба (Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України, 2026а).

Уроцисте відкриття наукового заходу відбулося за участі *О.М. Кокуна*, директора Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, академіка НАПН України, доктора психологічних наук, професора; *О.Л. Верніка*, заступника директора з наукової роботи та цифровізації Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України, в.о. завідувача лабораторії екологічної психології, кандидата психологічних наук, старшого наукового співробітника, *І.В. Данилюка*, декана факультету психології Київського національного університету імені Тараса Шевченка, академіка НАПН України, доктора психологічних наук, професора, *О.В. Данчевої*, голови громадської організації «Товариство незалежних експертів», кандидата психологічних наук.

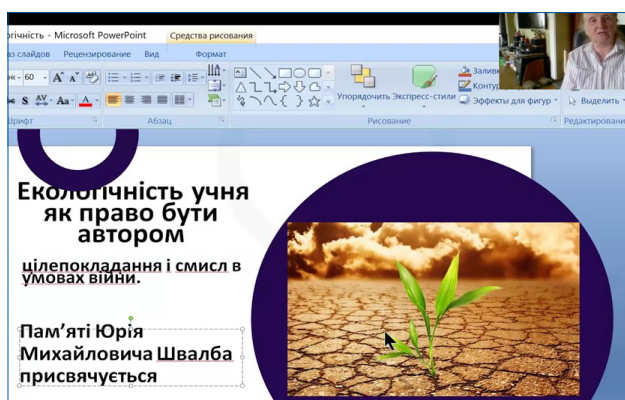
У науковому заході взяли участь близько 100 учасників – почесні гості, науково-педагогічні працівники закладів вищої освіти (ЗВО), практикуючі психологи і фахівці соціальної роботи з усіх регіонів України, дослідники, які представляють ЗВО, наукові установи, громадські організації з України (Вінниці, Запоріжжя, Львова, Києва, Мукачева, Одеси, Полтави, Слов'янську, Черкас, Чернігова, Харкова, Херсону) та зарубіжжя (Бельгії, Греції, Ізраїлю, Німеччини, Румунії), аспіранти і студенти.

Учасники наукової конференції представили широкий спектр досліджень, що стосуються проблеми екологічності і екологізації взаємодії людини з просторами власного життя в умовах тривалої війни.

Виступ з доповіддю Олени Власової,
професора факультету психології
Київського університету імені Тараса Шевченка

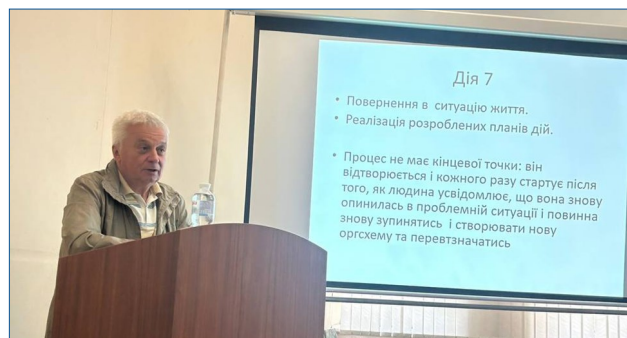
Доповідачі здебільшого акцентували увагу на актуальності ідей і підходів Юрія Швалба до вирішення практичних і теоретико-методологічних задач сьогодення, яке передусім характеризується комплексом складних умов тривалої війни. *Верніком О.Л.* розглянуто питання екологічності як принципу організації сучасного способу життя особистості. *Корнієнко І.О.* зроблено аналітичний екскурс екопсихологічної архітектури життєздійснення особистості через методологічний розвиток ідей Юрія Швалба. У доповіді *О.І. Власової* розглянуто особливості прив'язаності в діаді мати-дитина в контексті середовища соціалізації особистості дорослого. *Репкіною Н.В.* презентовано актуальне питання екологічності

Виступ з доповіддю Наталії Репкіної,
доцента Луганського національного університету
імені Тараса Шевченка

розвитку суб'єкта у навчанні в умовах війни, зокрема проблема цілепокладання і смислу. У виступі ізраїльських практикуючих психологів *О. Леймунської* та *Я. Копяла* обговорювалися психологічні особливості переживань особистості під час війни і роботи з цими переживаннями. Унікальна специфіка їхнього досвіду допомоги стосувалася учасників, які представляли не тільки різні країни, але й були пов'язані з відмінними актуальними військовими конфліктами. *Березовською Л.І.* висвітлювалася проблема соціальних мереж як ресурсу підтримки суб'єктивного благополуччя особистості в умовах тривалої війни. Надзвичайно актуальне питання особливості психічного благополуччя, резильєнтності та емоційного вигорання у волонтерів в умовах повномасштабної війни в Україні було розглянуто *А.Ю. Швалбом*. У доповіді *С.В. Дідковського* обговорено сценарний підхід до організації життя особистості. *Паламарчук О.М.* виокремлено основні засади відновлення психологічної стійкості дітей і підлітків в умовах нестабільного середовища через інтеграцію минулого досвіду та майбутньої перспективи.

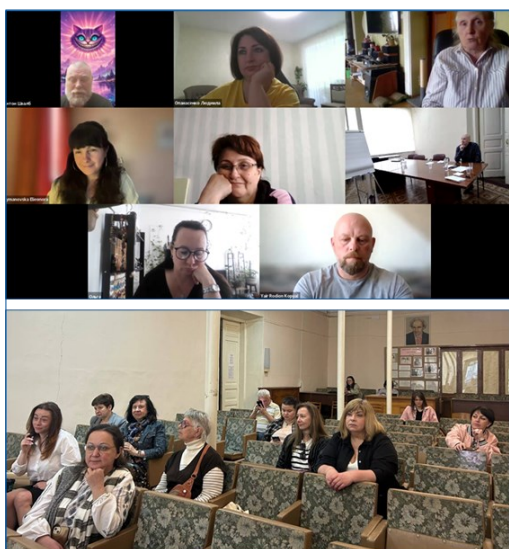
Кряж І.В. для обговорення поставлено питання організації житлового простору як особистісного ресурсу за умов війни. Проблема зміни парадигми соціальної роботи: від забезпечення благополуччя до розвитку життєстійкості в умовах довготривалої війни обговорювалася у доповіді *Л.П. Лютої*. Необхідність психологічного супроводу як технології стабілізації та засобу підтримки перспектив розвитку сімейних стосунків під час війни було доведено *Л.А. Варавою*.

Виступ з доповіддю Сергія Дідковського, методолога, консультанта, бізнес-тренера, ГО «Товариство незалежних експертів»

Екологічність міжособистісних відносин дорослих в умовах війни та її технології формування було представлено у дослідженні *О.В. Павленко*. У доповіді *Д.А. Александрова* підіймалося питання толерантності до невизначеності в структурі відновлення життєстійкості особистості в умовах реалій війни. *Царук І.В.* запропонувала як інструмент формування екологічної ідентичності особистості – розрізнення понять «судьби» та «долі». *Опанасенко Л.А.* представила технологію роботи з метафоричними картами як екологічний інструмент управлінських рішень для організації діалогу без опору. Доповідь про екологічну взаємодію в професійних спільнотах як ресурс професійного розвитку було запропоновано *В.С. Романовою*.

У підсумку пленарного засідання відзначено, що представлені матеріали окреслюють широке поле проблем сучасної екологічної психології, сфокусоване на викликах тривалої війни в Україні. Можна зазначити високу актуальність, теоретичну та практичну значущість зазначених допові-

Учасники XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «Сучасні проблеми екологічної психології: Екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни»

дей та їх безпосередній зв'язок із практикою психологічної та соціальної роботи в умовах сучасного сьогодення пролонгованої війни.

Друга частина конференції була присвячена *круглому столу «Розвиток та впровадження ідей Ю.М. Швалба в сучасну практику екологічної психології»*. У роботі круглого столу взяли участь колеги, соратники та учні видатного українського науковця. Наголошувалося на неоціненному внеску Ю.М. Швалба у сучасну наукову думку в розвиток освітнього простору, практики психологічної та соціальної роботи в Україні. У повідомленнях і дискусії особливу увагу було приділено питанню формування екологічності як наскрізного принципу організації життя особистості в умовах довготривалої війни (Швалб, ред., 2024; 2025). Таке формування може забезпечуватися через впровадження новітніх психологічних практик з екологізації різних життєвих просторів особистості.

Учасники конференції відзначили, що актуальними напрямками наукової діяльності в еколого-психологічному контексті залишаються:

- здійснення повсякчасної популяризації результатів наукових досліджень екологічності взаємодії особистості із середовищами життя в умовах війни;
- висвітлення переваг суб'єктної активності у розбудові та екологізації життєвого простору особистості;
- фокусування уваги на збереження ментального здоров'я та психологічного благополуччя;
- продовження та вдосконалення роботи з підготовки грантових проєктів на базі наукових лабораторій закладів вищої освіти, що стосуються актуальних проблем екологічності життєдіяльності та просвіти різних груп населення;
- активізація системного і цілеспрямованого впровадження результатів наукових досліджень та передового досвіду в сфері психологічної роботи з населенням України;
- співпраця з зарубіжним дослідницьким простором, зокрема шляхом публікацій у визначених авторитетних науково-теоретичних та науково-практичних виданнях.

Результати роботи конференції відображені на відповідних вебресурсах і сторінках соціальних медіа: офіційному сайті Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України (Інститут психології імені Г.С. Костюка, 2026b); сайті лабораторії екологічної психології (Екологічна психологія в Україні, 2026); YouTube каналі лабораторії еколо-

гічної психології (Екологічна психологія в Україні, 2026).

За підсумками роботи учасниками конференції прийнято резолюцію.

РЕЗОЛЮЦІЯ

XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ:

Екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни», присвячена пам'яті Юрія Михайловича Швалба

За результатами доповідей та дискусій XXII Всеукраїнської науково-практичної конференції «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: Екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни», присвяченої пам'яті Юрія Михайловича Швалба, учасники пропонують:

1. Ініціювати проведення низки наукових заходів еколого-психологічної тематики із вираженою спрямованістю на практичне вирішення екологічних, екосоціальних і екопсихологічних проблем, які, в поточних умовах, що характеризуються двома ключовими тенденціями – тривалою війною та бурхливим поширенням засобів ШІ, стають критичними у розвитку й становленні України.

2. Сприяти розбудові екологічності просторів особистісної життєдіяльності, зокрема через впровадження практик екологічної взаємодії дорослих з освітнім, професійним, сімейним, цифровим середовищами життя.

3. Забезпечити наповнення новітнім психологічним і соціально-психологічним контентом сучасних організаційно-управлінських, правових, соціально-економічних, освітніх проєктів, спрямованих на подолання наслідків військової агресії РФ проти України та відновлення ментального здоров'я та психологічного благополуччя особистості у воєнний та повоєнний час.

4. Розробити психологічно обґрунтовані пропозиції щодо заходів поліпшення екологічної, екосоціальної та екопсихологічної ситуації в регіонах України на основі аналізу досвіду та особливостей підтримуючої взаємодії в умовах тривалої війни.

5. Сприяти впровадженню технологій, спрямованих підвищення екопсихологічної культури й екологічної свідомості особистості задля екологізації її особистісного, сімейного, освітнього, професійного, природнього, інформаційного та інших просторів життєдіяльності.

6. Зосередитися на розробці і реалізації технік та технологій психологічної роботи, спрямованих на підтримку та побудову екологічного життєвого простору та спрямувати зусилля на перевірку існуючих психологічних практик щодо їх екологічності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Екологічна психологія в Україні. (2026, 8 травня). XXII Всеукраїнська конференція «Сучасні проблеми екологічної психології» [Відео]. YouTube. <https://youtu.be/m34K-YdwdqU>

Екологічна психологія в Україні. (2026). Головна. <http://www.ecopsy.com.ua/index.php>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. (2026а, 9 травня). 8 травня 2026 року лабораторія екологічної психології Інституту психології імені Г.С. Костюка НАПН України провела XXII Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «Сучасні проблеми екологічної психології: екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни», присвячену пам'яті Юрія Михайловича Швалба. [Допис]. Facebook. <https://www.facebook.com/share/p/1FXQoMuZ25/>

Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. (2026b). *Звіт про XXII Всеукраїнську науково-практичну конференцію з міжнародною участю «СУЧАСНІ ПРОБЛЕМИ ЕКОЛОГІЧНОЇ ПСИХОЛОГІЇ: Екологічність взаємодії особистості з середовищами життя в умовах війни», присвячену пам'яті Юрія Михайловича Швалба.* <https://psychology-naes-ua.institute/read/3191/>

Лабораторія екологічної психології (n.d.). Головна. Facebook. <https://www.facebook.com/ecopsylabkiev/>

Швалб, Ю.М. (ред.). (2024). *Особливості особистісних стратегій життєдіяльності в умовах невідомості середовища* : монографія. Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. <https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/742906/>

Швалб, Ю.М. (ред.). (2025). *Сучасні проблеми екологічної психології: Психологічні засади утворення екологічного життєвого простору* : матеріали XXI всеукраїнської науково-практичної конференції (14-15 травня 2025 року). Київ: Інститут психології імені Г.С. Костюка НАПН України. http://www.ecopsy.com.ua/data/conf_2025/2025_05_14-15_EcoPsy_Tes.pdf

MODERN PROBLEMS OF ECOLOGICAL PSYCHOLOGY: ECOLOGICAL NATURE OF INDIVIDUAL INTERACTION WITH LIVING ENVIRONMENTS UNDER CONDITIONS OF WAR

Oleksii Vernik

PhD in Psychology, Senior Researcher, Acting Head of the Department of Environment Psychology, Deputy Director for Research, Administration and Digitalisation at the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Oksana Pavlenko

PhD in Psychology, Research Fellow at the Department of Environmental Psychology G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Liudmila Varava

PhD in Psychology, Associate Professor, Leading Research Fellow at the Department of Environmental Psychology of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Tetiana Kyrpenko

PhD in Psychology, Senior Research Fellow at the Department of Environmental Psychology of the G.S. Kostyuk Institute of Psychology of the National Academy of Educational Sciences of Ukraine, Kyiv, Ukraine

Abstract. This paper provides information on the 22nd All-Ukrainian Scientific and Practical Conference with International Participation "Modern Problems of Environmental Psychology: The Ecological Nature of Individual Interaction with Living Environments under Conditions of War", dedicated to the memory of Yuriy Mykhailovych Shvalb, which took place on 8 May 2026 at the G. S. Kostyuk Institute of Psychology of the NAES of Ukraine. The conference brought together researchers, practitioners, academic staff, and representatives of public organizations from various regions of Ukraine and abroad. The article presents the key presentation topics and the outcomes of the roundtable discussion, as well as characterises the main conclusions of the event. The materials presented outline a broad range of issues in contemporary environmental psychology, focusing on the challenges posed by the prolonged war in Ukraine. The works are grounded in Yu. M. Shvalb's ecological paradigm, which views the human being not as a passive object influenced by their life environments, but as an active subject of interaction with them.

Keywords: interaction; war; ecological nature; individual life activity; subjectivity.

Отримано: 27 травня 2026 р.

Прийнято: 22 червня 2026 р.

Опубліковано: 30 червня 2026 р.